

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з навчально-виховної роботи

_____ Віталій БОЯРЧУК

“ _____ ” _____ 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА РАДИ
ЄВРОПИ**

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Рівень вищої освіти «Бакалавр»

Робоча програма дисципліни «Право Європейського Союзу та Ради Європи» для спеціальності 081 «Право» рівень вищої освіти «Бакалавр», денна та заочна форма

Програму підготувала: доцент кафедри права, к.ю.н., доцент Туркот О.А.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права
Протокол від « 28 » серпня 2024 року № 2

Завідувач кафедри _____ Г. І. Грещук
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні методичної комісії (ради) факультету управління, економіки та права.

Протокол від « 29 » серпня 2024 року № 1

Голова методичної комісії _____ В. М. Ковалів
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Освітній рівень: «Бакалавр»

Характеристика навчальної дисципліни: нормативна

Кількість кредитів - 3

Загальна кількість годин – 90

Вид контролю: залік

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти

Поняття та сутність права Європейського Союзу. Система права Європейського Союзу. Система норм права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу. Предмет права Європейського Союзу. Методи права Європейського Союзу. Суб'єкти права Європейського Союзу. Право Європейського Союзу як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Джерела і структура європейського права

Структура європейського права. Поняття і джерела первинного права. Поняття і джерела вторинного права. Основні принципи європейського права. Предметна юрисдикція інтеграційного права. Дія права Європейського союзу у просторі, часі та за колом осіб. Кваліфікаційні характеристики європейського права. Принцип верховенства права. Принцип прямої дії. Принцип інтеграційності. Співвідношення права ЄС, міжнародного права та національного права членів ЄС. Принципи права ЄС. Система права ЄС. Поняття джерел права ЄС. Гармонізація правових систем держав-членів ЄС. Безпосереднє застосування права ЄС органами ЄС. Відповідальність за порушення норм комунітарного права. Тлумачення комунітарного права.

Тема 3. Правова та інституційна системи Європейського Союзу.

Правова система ЄС. Первинне законодавство ЄС. Вторинне законодавство ЄС. Основні принципи права ЄС: принцип верховенства права ЄС; принцип субсидіарності та пропорційності; принцип прямої дії; принцип відповідальності. Судовий перегляд правових актів ЄС. Інституційна система Європейського Союзу. Основні інституції: Європейська Рада; Рада Європейського Союзу; Європейський Парламент; Європейська Комісія; Суд Європейського Союзу; Європейський центральний банк; Рахункова палата. Допоміжні інституції.

Тема 4. Права людини і громадянина ЄС. Правові засади зовнішньої політики ЄС.

Громадянство Європейського Союзу. Хартія ЄС про основні права. Правовий статус людини і громадянина в засновницьких договорах ЄС. Інституції ЄС, що діють у сфері захисту прав людини. Приєднання ЄС до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Правові засади спільної зовнішньої та безпекової політики СЗБП: історія, цілі та правові засади. Органи СЗБП. Діяльність СЗПБ та участь України. Євроінтеграція України: політико-правові засади реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції; організаційно-правові форми співробітництва України з ЄС.

Тема 5. Європейські міжнародні організації економічної компетенції

Європейська асоціація вільної торгівлі. Історія становлення ЄАВТ. Членство у ЄАВТ. Мета діяльності ЄАВТ. Організаційна структура ЄАВТ. Рада ЄАВТ. Правові статуси Парламентського комітету, Консультаційного комітету, Комітету з питань розвитку відносин з третіми країнами, Комітету експертів у сфері торгівлі, Бюджетного комітету, Комітету з питань технічних бар'єрів в торгівлі, Комітету експертів з митних питань та питань визначення походження товарів. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Членство у ОЕСР. Структура ОЕСР. Головні напрями діяльності ОЕСР.

Тема 6. Рада Європи

Правовий статус Ради Європи. Історія створення Ради Європи. Структура Ради Європи. Генеральний секретар, Парламентська асамблея, Конгрес місцевої та регіональної влади Європи, Комітет міністрів, Народи галузевих міністрів, Секретаріат, Уповноважений з прав людини, Конференція міжнародних неурядових організацій. Дорадчі органи РЄ: Консультативна асамблея, Європейська Комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія) РЄ та ін. Європейський суд з прав людини. Країни-члени. Цілі РЄ. Порядок набуття членства в РЄ. Законодавство Ради Європи. Основні конвенції.

Тема 7. Організація з безпеки і співробітництва в Європі

Правовий статус ОБСЄ. Цілі ОБСЄ. Участь у ОБСЄ. Склад ОБСЄ. Структура ОБСЄ. Рада Міністрів (РМ) ОБСЄ. Постійна Рада (ПР)ОБСЄ. Форум із співробітництва у галузі безпеки (ФСБ). Парламентська Асамблея (ПА) ОБСЄ. Секретаріат ОБСЄ. Діючий Голова ОБСЄ. Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ). Верховний комісар у справах національних меншин (ВКНМ). Місії ОБСЄ.

Тема 8. Судова система ЄС

Судовий контроль у праві ЄС. Судова система Європейських Співтовариств та Європейського Союзу. Принципи побудови та функціонування судової системи ЄС. Суд ЄС, структура та повноваження. Особливості провадження у судах Європейських Співтовариств та Європейського Союзу. Види провадження у Судах ЄС. Особливості спірного та безспірного провадження.

Тема 9. Правові основи економічного та валютного союзу.

Проблеми та передумови створення валютної системи ЄС. Фактори, які обумовлюють необхідність єдиної європейської валюти. Європейська валютна система. Порядок створення європейського валютного союзу. Європейський Центральний Банк.

Тема 10. Правове регулювання діяльності юридичних осіб (корпоративне право ЄС).

Поняття та характеристика правового регулювання юридичних осіб в ЄС. Проблема гармонізації корпоративного права в Європейському Союзі. Директиви про розкриття інформації. Директиви про реорганізацію компаній. Директиви про фінансову звітність. Директива про товариство з одним учасником. Директива про права акціонерів. Наднаціональні компанії у праві ЄС, Європейське об'єднання з економічних інтересів, Європейське товариство, Європейський кооператив.

Тема 11. Транспортне право ЄС.

Поняття та правові основи спільної транспортної політики Євросоюзу. Питання правового регулювання морського транспорту в ЄС. Специфіка регулювання повітряного транспорту в Європейському Союзі. Правове регулювання автомобільного транспорту в ЄС. Правове регулювання залізничного транспорту в ЄС. Правове регулювання комбінованого транспорту в ЄС.

Тема 12. Європейська інтеграція України: правове регулювання адаптації національного законодавства.

Поняття правопорядку Євросоюзу та правопорядку України. Механізми щодо співпраці України з Європейським Союзом. Специфіка гармонізації законодавства України з правом ЄС. Правові інструменти співпраці України з ЄС: політика сусідства ЄС; порядок денний асоціації між Україною та ЄС; план дій у сфері свободи, безпеки та юстиції; політика східного сусідства Євросоюзу.

3. Результати вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу та Ради Європи» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання (ПРН відповідно до освітньої програми):**

ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі **компетентності:**

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини

СК6. Знання і розуміння основ права Європейського Союзу

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: поняття, предмет, методи та принципи права ЄС, систему джерел цієї галузі, суб'єктів, об'єкти та зміст правовідносин, права та обов'язки суб'єктів правовідносин, форми права власності, поняття та види правочинів, особливості різних видів договорів, позадоговірні зобов'язання тощо;

Вміти: правильно тлумачити та застосувати норми права ЄС, чітко та лаконічно формулювати правову позицію щодо правових питань в усній чи письмовій формі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем		Кількість годин											
		денна форма					заочна форма						
		усього	у тому числі				усього	у тому числі					
			л	п	ла б.	інд .		с.р.	л	п	ла б.	інд .	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Рік підготовки 3 Семестр 6							Рік підготовки __Семестр __						
1	Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти	6	1	2			3	6	1	1			4
2	Джерела і структура європейського права	6	1	2			3	6	1	1			4
3	Правова та інституційна системи Європейського Союзу	8	1	4			3	8	1	1			6
4	Права людини і громадянина ЄС. Правові засади зовнішньої політики ЄС	8	1	4			3	8	1	1			6
5	Європейські міжнародні організацій економічної компетенції	8	1	4			3	8	1	1			6
6	Рада Європи	6	1	2			3	6	1	1			4
7	Організація з безпеки і співробітництва в Європі	7	1	2			4	7	1	1			5
8	Судова система ЄС	7	1	2			4	7	1	1			5
9	Правові основи економічного та валютного союзу	8	2	2			4	8					8
10	Правове регулювання діяльності юридичних осіб (корпоративне право ЄС)	10	2	4			4	10					10
11	Транспортне право ЄС	8	2	2			4	8					8
12	Європейська інтеграція України: правове регулювання адаптації національного законодавства	8	2	2			4	8					8
		90	16	32			42	90	8	8			74
Усього годин		90	16	32			42	90					

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д. ф. н.
1	Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти	2
2	Джерела і структура європейського права	2
3	Правова та інституційна системи Європейського Союзу	4
4	Права людини і громадянина ЄС. Правові засади зовнішньої політики ЄС	4
5	Європейські міжнародні організацій економічної компетенції	4
6	Рада Європи	2
7	Організація з безпеки і співробітництва в Європі	2

8	Судова система ЄС	2
9	Правові основи економічного та валютного союзу	2
10	Правове регулювання діяльності юридичних осіб (корпоративне право ЄС)	4
11	Транспортне право ЄС	2
12	Європейська інтеграція України: правове регулювання адаптації національного законодавства	2
	Разом	32

6. Теми, винесені на самостійне вивчення

№ з/п	Назва теми
1	Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти
2	Джерела і структура європейського права
3	Правова та інституційна системи Європейського Союзу
4	Права людини і громадянина ЄС. Правові засади зовнішньої політики ЄС
5	Європейські міжнародні організації економічної компетенції
6	Рада Європи
7	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
8	Судова система ЄС
9	Правові основи економічного та валютного союзу
10	Правове регулювання діяльності юридичних осіб (корпоративне право ЄС)
11	Транспортне право ЄС
12	Європейська інтеграція України: правове регулювання адаптації національного законодавства

7. Методи навчання

1. Словесні методи – лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту;

2. Наочні методи – ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

3. Метод навчання за рівнем пізнавальної активності - пояснювально-ілюстративний метод, метод відтворення, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

4. Практичні методи – виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань і тестів, ділові ігри, презентації, реферати.

8. Методи контролю:

1. Усне опитування (індивідуальне, аналіз відповідей студентів).

2. Письмова аудиторна та позааудиторна практична перевірка – аналіз розв'язків ситуативних завдань і тестів шляхом застосування законодавства, аналіз рефератів, доповідей, презентацій.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація, залік.

Форми контролю: усна, письмова, комбінована.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота (разом 50 балів)												Сума	Залік
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	100	100
5	5	3	5	3	5	3	5	3	3	5	5		

10. Порядок оцінювання результатів навчання

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та вирішення кейсів тощо на практичних заняттях) протягом семестру.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

11. Критерії оцінювання знань студентів визначенні у Положенні про критерії оцінювання ЛНУП.

12. Методичне забезпечення

Підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів, виконання індивідуальних завдань.

13. Рекомендована література

Нормативно-правові акти та судова практика

1. Указ Президента України від 24 лютого 1998 р. Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом). *Офіційний вісник України*. 1998. № 8. С.296.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1998 р. Про затвердження Положення про Міжвідомчу координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Офіційний вісник України*. 1999. № 33. С.1734.

3. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 11 червня 1998. *Офіційний вісник України*. 1998. № 24. С.870.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. Про концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Офіційний вісник України*. 1999. № 33. С. 1734.

5. Постанова Верховної ради України від 2 липня 1993 р. «Про основні напрямки зовнішньої політики України». *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 37.

6. Декларація “Про модель спільної та всеохоплюючої безпеки для Європи XXI століття” 1996р.

7. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема електронної комерції, на внутрішньому ринку (Директива про електронну комерцію) від 8 червня 2000 р.

8. Директива Ради ЄС Про встановлення визначення для допомоги незаконного в'їзду, транзиту і перебуванню 2002 р.

9. Директива Ради ЄС Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей 1991 р.

10. Директива Ради ЄС Про охорону комп'ютерних програм 1991 р.

11. Договір про Європейський Союз 2007 р.

12. Договір про заснування Європейського економічного співтовариства 1957 р.

13. Договір про заснування Європейського об'єднання з вугілля та сталі 1951 р.

14. Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії 1957 р.

15. Договір про партнерство між Україною і Європейськими Співтовариствами 1994 р.

16. Європейська конвенція по відшкодуванню шкоди жертвам насильницьких злочинів від 24 листопада 1983 р.
17. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод 1950 р.
18. Європейська конвенція про правопорушення щодо культурних цінностей 1985 р.
19. Європейська конвенція про транскордонне телебачення 1989 р.
20. Європейська хартія основоположних прав 2007 р.
21. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
22. Ніщський договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів 2001 р.
23. Регламент 1303/2007 Комісії ЄС 2007 р. щодо записів та електронних комунікацій, які відносяться до даних в діяльності пошти та телемовного обладнання.
24. Регламент Парламенту та Ради ЄС 2004 р. щодо заснування Європейського агентства з мережевої та інформаційної безпеки.
25. Угода про партнерство та співробітництво. Повний текст угоди, підписаної між Європейським Союзом та Україною в Люксембурзі 16 червня 1994 р. *Делегація Європейської Комісії в Україні*. К., 1995. 89с.

Основна література

1. Bogdan Derevyanko, Olha Turkot. The genesis of corporate relations in Ancient Rome and their impact on Ukrainian legislation . *Entrepreneurship, economy and law*. №7. 2021. P.69-77. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/7/7_2021.pdf
2. Chornous Y., Denysenko S., Hrudnytskyi V., Turkot O., Sikorskyi O. [Legal Regulation of Cryptocurrency Turnover in Ukraine and the EU](#). *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 22, Special Issue 2, 2022. URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-regulation-of-cryptocurrency-turnover-in-ukraine-and-the-eu-8439.html>
3. Derevyanko B. V., Pashkov V. M., Turkot O. A., Zahrisheva N. V., Bisiuk O. S. [Addressing the issue of corporate raiding in Ukraine](#) *Problems and Perspectives in Management*. Volume 18, Issue 1, 2023. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3551076.
4. Kander, A., Taalbi, J., Oksanen, J., Sjo, K., & Rilla, N. (2023). Innovation trends and industrial renewal in Finland and Sweden 1970–2013. *Scandinavian Economic History Review*, 67(1), 47-70. <https://doi.org/10.1080/03585522.2018.1516697>
5. Lin, C., Officer, M. S., & Zou, H. (2021). Directors' and officers' liability insurance and acquisition outcomes. *Journal of Financial Economics*, 102(3), 507-525. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2011.08.004>
6. Osipian, A. L. (2020). Predatory Raiding in Russia: Institutions and Property Rights After the Crisis. *Journal of Economic Issues*, 2022. 46(2), 469-480. <https://doi.org/10.2753/JEI0021-3624460222>
7. Owen, R., & Mason, C. (2021). Emerging trends in government venture capital policies in smaller peripheral economies: Lessons from Finland, New Zealand, and Estonia. *Strategic Change*, 2021. 28(1), 83-93. <https://doi.org/10.1002/jsc.2248>
8. Parnes, D. (2019). The Corporate Acquisition Policy of Financially Distressed Firms. *The Financial Review*, 2023. 44(4), 603-623. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6288.2009.00232.x>
9. Paul, D. L. (2021). Board Composition and Corrective Action: Evidence from Corporate Responses to Bad Acquisition Bids. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 2024. 42(3), 759-783. <https://doi.org/10.1017/S0022109000004178>
10. Rochlitz, M. (2022). Violent Pressure on Business and the Size of the Informal Economy: Evidence from Russian Regions. In A. Polese, C. Williams, I. Horodnic, & P. Bejakovic (Eds.), *The Informal Economy in Global Perspective*. 2022. (pp. 173-193). Cham: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-40931-3_10
11. Право Європейського Союзу: навчальний посібник / ред.: Ж. Моне, Р. А. Петров. 5-те вид., змін. і доп. (відповідно до положень Лісабонського До. К. : Істина, 2024. 384 с.

12. Право Європейського Союзу: навчальний посібник / ред.: Ж. Моне, Р. А. Петров. 4-те вид., змін. і допов. (відповідно до положень Лісабонського. К.: Істина, 2024. 376 с.
13. Право Європейського Союзу: підручник / ред. В. І. Муравйов. К. : Юрінком Інтер, 2024. 704 с.
14. Право Європейського Союзу: підручник / ред. О. К. Вишняков. Одеса : Фенікс, 2024. 883 с.
15. Тюріна, О. В. Основи права Європейського Союзу: навч. посіб. К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2024. 100 с.
16. Філонов, В.П. Право Європейського Союзу : навчальний посібник / В.П. Філонов, О.В. Філонов, В.М. Субботін. 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2024. 366 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечно-інформаційні ресурси - книжковий фонд читального залу Львівського НУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1), Львівської наукової бібліотеки ім. Стефаника НАН України (вул. Стефаника, 2).
2. Електронні інформаційні ресурси:
- Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/>;
 - Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
 - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
 - Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
 - Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаника. Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.
 - Офіційний сайт Бази українського законодавства в Інтернет. Режим доступу: www.lawukraine.com.
 - <http://www.osce.org/>